

Testimonis entre els pobres

Recordem:

Joan Lluís Casanovas

Josep M. Pañella

Col·lecció Testimonis

Secretariat per la Marginación. num. 2

Col·lecció Testimonis

Secretariat per la Marginación num. 2

TESTIMONIS
ENTRE ELS POBRES
N.2

Germà Joan Lluís Casanovas
Josep M. Pañella s.j.

...en record

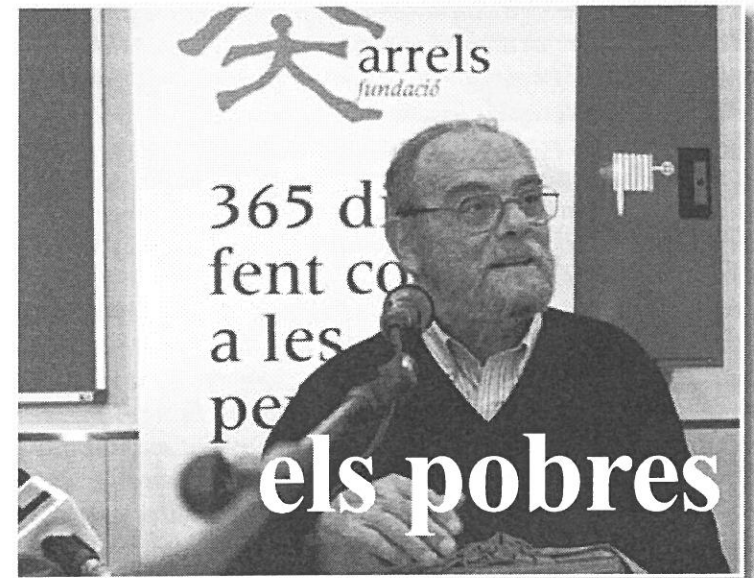
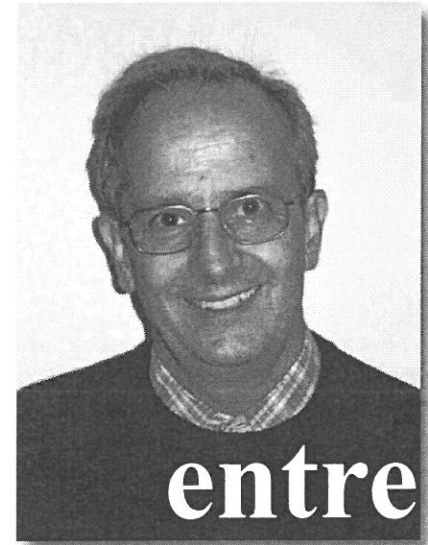
Testimonis entre els pobres, 2
Col·lecció Testimonis
Edita: Secretariat Diocesà per la Marginació
Barcelona, 2008

Recopilació de texts, Viqui Molins
Revisió i correcció Assumpta Sesma

Impressió digital:
Mabel Copy
c/ Parlament, 51, baixos

08015 Barcelona

Testi
mo
nis

Introducció

Seguint una tradició, tot just començada el darrer curs, el Secretariat per la Marginació de la Diòcesi de Barcelona, publica el segon fulletó de "Testimonis entre els pobres", enguany dedicat al Germà Joan Lluís Casanovas, i al P. Josep M. Pañella.

L'objectiu d'aquests opuscles és mantenir viu el record i l'agraïment a persones que van esmerçar el millor de la seva vida al servei dels més necessitats.

Record. En aquests dies en què la crisi econòmica flagel·la tantes persones i de forma molt greu als més petits de la nostra societat, el record d'aquests testimonis ens obliga tots a continuar. La contemplació de les seves bones obres ens esperona a prendre el relleu i continuar les iniciatives que ells començaren. Tot recordant com ells ho feren i visqueren, ens adonem que actualitzen i fan realitat les paraules de Jesús: "feliços els pobres". Ells, essent pobres, i vivint amb els pobres van ser molt feliços

Agraïment. El seus testimonis són un veritable regal per a la nostra Església i per a la nostra societat. Són un obsequi que l'hem de valorar i hem de donar-ne gràcies. Gràcies al Bon Déu, al Déu dels pobres, perquè la vida d'aquests prohoms ens ha donat una prova del seu amor envers els més petits... En una societat i en una Església en la qual sovint tanquem els ulls davant del sofriment i de la pobresa, ells, amb el seu amor pels desvalguts, ens han recordat que no podem construir una societat justa mentre hi hagi persones que resten al marge de la història. I ens fan adonar que l'Església de Jesucrist no és possible sense que aquells, que el món sovint considera escòria, hi tinguin un lloc preeminent. Gràcies a tants testimonis entre els pobres, ells dig-

nifiquen la societat, fan més evangèlica l'Església.

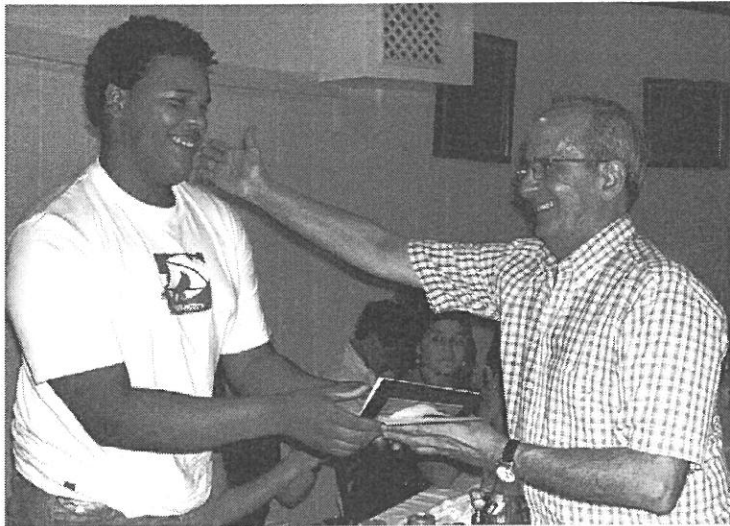
El Germà Joan Lluís Casanovas, i el P. Josep M. Pañella, els testimonis que recordem en aquest fulletó, ens deixaren de manera sobtada aquets darrer estiu de 2009. Tots dos es trobaven en la plenitud de la seva vida. La mort els va sorprendre quan estaven immersos en tot un seguit d'iniciatives. Aquí sí que ben bé es pot dir que la germana mort fou la dalla segadora de la gran riquesa creativa que tots dos posseïren: Joan Lluís Casanovas, en l'escola Cintra; Josep M. Pañella, en el barri de Bellvitge, i en l'associació La Vinya.

Cal agrair a Victòria Molins que hagi posat al servei d'aquesta publicació tot el seu interès i saber, i els qui la coneixen ja saben que no és poc.

Gràcies a Déu hi ha molts més testimonis. Us agrairíem que ens facilitéssiu per als anys vinents noms i biografies de persones significatives. De segur que ens oblidarem de molts, ja que molt sovint els qui han dedicat a fructificar els seus talents entre el més pobres, ho han fet seguint el consell evangèlic que la mà esquerra no sàpiga el que fa la dreta. A l'Evangeli, Jesús ens diu amb tota solemnitat que Ell s'identifica amb el pobre, el famolenc, el nu, l'immigrant. Els nostres biografiats van tenir, doncs, el privilegi, de veure el mateix Senyor present en els més pobres. Tant de bo que nosaltres i la nostra Església també el sapiguem veure. De segur que ells des del cel ens hi ajudaran.

*Josep Maria Jubany
Delegat del Secretariat per la
Marginació.
Diòcesi de Barcelona*

Joan Lluís

Casanovas

LA NOTÍCIA QUE ENS VA TRASBALSAR

L'últim correu electrònic que ens havia enviat traspuava goig i felicitat. La que dóna haver arribat al cim d'un projecte que va costar tantes angoixes, esperes i lluites. Anomenar un nou director de l'Escola Cintra, des de feia un any, havia estat un dels encerts de la seva intuïció. I la lluita per aconseguir un lloc adient per l'Escola després d'haver de marxar del carrer Aurora havia estat el triomf de la paciència i la constància: les cargoleres que l'Ajuntament i la Generalitat havien encarregat estaven acabades i els trasllat era un fet. Tot estava enllestit i caixes i mobles transportats als nous locals. Les claus ja eren nostres:

Joan Lluís Casanovas <jcasano4@xtec.cat>

Hola: Espero i desitjo que totes i tots gaudiu d'un bon estiu ple de descans i de pau. Avui hem fet el trasllat de Cintra. Ha quedat del tot buit, res de res. Tot el material està a les cargoleres. Cada cosa a la classe respectiva. Han vingut primer nou persones i després quatre més per fer el trasllat. Amb carretons han portat totes les caixes i mobiliari d'un lloc a l'altre.

Cada dia la nova escola fa més goig. Crec que la deixen amb cura de molts detalls. Us envio alguna fotografia per tal de fer-vos una mica de denteta i anar-vos preparant.

Demà dimecres, porten el mobiliari nou. Ja estarà tot a punt. Encara queden algunes coses per acabar de lligar: L'escomesa de l'aigua i la llum, el servei del telèfon, la coberta que farà de taulada (mentre que no plogui...!!!) i les reixes que les posaran aquesta set-

mana. Cada nit, han posat un vigilant.

També demà, al jutjat, lliurem les claus del carrer Aurora al propietari juntament amb una paga considerable que s'ha pactat. Representa que hem arribat a un acord sense que hagi sortit cap sentència de l'Audiència. Al darrere queden 11 anys plens de bons records. Uns últims anys de molta lluita, tensions, moments difícils d'incertesa... que s'ha vist compensat per aquest bon resultat, tot esperant tenir l'escola definitiva.

Avui ha arribat el document oficial del Departament d'Educació amb la resolució "d'obertura del nou Centre" la qual cosa suposa l'aprovació dels plànols.

Amb el desig d'un bon estiu i amb la satisfacció d'acabar aquest mes de juliol havent fet aquest pas important per a la nostra història, una abraçada. Joan Lluís

Va marxar content i tots els seus amics i col·laboradors ho estàvem amb la seva alegria. Començaven les seves merescudes vacances. Primer uns dies joiosos amb la seva comunitat, després amb uns amics a gaudir de la muntanya.

La notícia es va escampar com un llampec que arriba sense avisar. Ningú s'ho podia creure. Primer va ser la nota del diari dient que un excursionista havia mort víctima d'un accident de muntanya al pic de Mariola, al Pallars Sobirà. Les notícies quan són anònimes tenen una capacitat molt minva de impressionar-nos. Però, hores més tard, quan aquell "excursionista" va tenir noms i cognoms, la desolació es va estendre com una taca d'oli entre tots els seus amics i col·laboradors. Els telèfons anaven donant i rebent la notícia més dolorosa dels últims temps per una quantitat d'amics que havíem compartit amb ells tantes hores de treball, de desigs, de patiment i d'alegries.

Va ser en una de les muntanyes que més li agradava d'escalar. Era un dia esplèndid. Anava amb uns amics que l'havien invitat a passar uns dies a casa seva i gaudia de la natura amb tota la intensitat que Joan Lluís vivia totes les coses. Hores abans havia fet un altre cim però no en tenia prou i amb un dels amics va voler pujar més amunt, al cim... I, ja de baixada, després d'haver gaudit de la vista esplèndida que es divisava des de dalt, una relliscada fatal el va precipitar a l'abisme.

Allà, en un dia feliç, després d'unes jornades felices, amb la felicitat d'haver deixat enllestida una feina, la de les Cargoleres per a l'Escola Cintra, Joan Lluís, es va trobar de sobte amb el Pare que tant havia estimat i per el qui havia lliurat la seva vida als german, que restàvem aquí plorant desconsoladament la seva pèrdua.

Breu biografia

Tenim un document de primera mà escrit pel mateix Joan Lluís l'any que es va jubilar. Amb ell coneixem, no només els trets fonamentals del seu recorregut per la vida, sinó la seva experiència personal d'aquests fets. El reproduïm a continuació:

QUATRE PINZELADES DE LA MEVA PETITA, PERÒ LLARGA, HISTÒRIA.

Infantesa

La meva infància va ser molt feliç i plena de l'experiència de fe transmesa per la meva família.

Pares molt creients i practicants. Em van encomanar una vivència de fe basada en les devocions i després vaig transformar-la en la fe de Jesús. Eren molt creients. Teníem una capella a casa amb tots els permisos necessaris per fer missa els dies de cada dia

i en alguna excepció de festa durant l'any, com la Missa del Gall. Els meus germans Esteve i Josep M. i la meva germana Clotilde eren els meus germans i els meus segons pares. La diferència d'edat era molta. Ells festejaven. Es van casar amb dues dones excepcionals i que sempre m'han estimat molt, la M. Amèlia i la Mariona. Després es va casar la Clotilde amb el Miguel. D'aquí han nascut els nou meravellosos nebots, els quals tinc la sort d'estimar i de sentir-me estimat per tots i totes.

La educació d'aquella època em va ser vàlida, encara que vaig passar per molts col·legis. Els meus cosins eren el referent en els estudis. Tota la família sempre ha estat un gran suport en la meua vida i sense ella no podria viure.

De petit, mal estudiant. Fracàs rere fracàs. Expulsió dels Jesuïtes per mal estudiant: aquell col·legi era molt gran i em perdia, no era ningú, no em coneixien, apocat i tímid... No vaig aprovar res, només el dibuix...

Els meus pares van tenir un gran disgust.

Tota la família era jesuítica, germans, cosins... L'estiu el vaig passar estudiant en una acadèmia i tot aprovat pel setembre. La Salle Bonanova: Intern com a càstig. Jo era feliç durant la setmana i els caps de setmana encara més. Acceptat i valorat. Tenia amics. Era algú. Amic dels Germans. Dos anys, i pescat. Durant una nit de folló al dormitori, es tractava de veure qui tenia més força i feia caure el seu veí del llit. Vaig guanyar, però em va costar un dia estar castigat davant del despatx del prefecte. Al final del dia el prefecte i després el meu profe em van preguntar si volia ser germà de La Salle!!!

Els diumenges a la tarda anava a fer catequesi a nens d'un barri de Sants. La gent tornava amb el tramvia del futbol i nosaltres de la catequesi tots contents. Formàvem un grup amb el Germà que ens reunia cada setmana. Era un moment deliciós. Vaig començar a sentir alguna cosa pels altres. De què serveix guanyar el món si perds l'ànima? En aquells moments aquesta frase que és un text de l'evangeli i de St. Ignasi em va impressio-

nar. Devia ser més fruit de la por que de l'amor. A Déu el sentia molt llunyà, però el sentia i li pregava molt sovint. Fàbrica. A casa clatellada forta. De la riquesa a ser una família senzilla. Altres també han passat per aquesta experiència. Ens va costar molt assumir-ho. La fàbrica del meu pare es va cremar i tot va anar a fer punyetes en una tarda. Jo ho vaig viure poc, era molt petit.

Estius a Pallejà

Una torre amb piscina, espais i pistes per jugar. La casa em semblava molt gran. Ara és un noviciat. Jo percebia que a casa hi havia molts diners. De cop i volta ens venem la torre. Els estius a Barcelona... No entenia res. Tot era un misteri però jo m'adonava que les coses no anaven bé econòmicament. El pare va pagar tots els deutes i a tots els treballadors i es va arruïnar.

Aspirantat a Cambrils

Tenia 14 anys. Era feliç.

Vaig estar dos anys. El primer any per Nadal cap a casa a la Missa del Gall. Condició que havia posat el meu pare per entrar. Em semblava que marxava i ja no havia de tornar. Va ser una experiència desagradable.

Els estudis els anava traient a empentes i rodolons. Em costava molt. Patia per si m'enviaven a casa per ser mal estudiant. Dels dos estius a Cambrils tinc bons records. Recordo les visites de la família. Alguns venien amb el 600. Noviciat a Sant Martí. Els dos anys van passar volant. Pocs records. Recordo la felicitat del dia de la presa d'hàbit. Em sentia Germà per primera vegada. Estones de pregària, tenia 16 anys. Va ser un moment molt important per a mi. Era el primer cop que em veia dins la institució La Salle.

La meua primera comunitat

La primera comunitat va ser a Manlleu. Érem 15 Germans. Molt bon ambient. Molt de fred. No tenia dubtes ho veia clar. Em

vaig sentir molt acollit per la comunitat durant aquests cinc anys. Jo era summament feliç. A la primera classe tenia 60 alumnes i me'n sortia. Portava el bàsquet i grups. Em va tocar vigilar el dormitori. També feia una revista de la classe que enviava als nois durant l'estiu. Va ser quan va morir el meu pare de leucèmia.

Recordo com el Director em deixava anar els caps de setmana a Barcelona amb tren per veure el meu pare i estar amb ell. A la seva mort vaig poder estar present per casualitat. Va ser el primer cop fort de la vida.

L'absència dels pares la van suplir els meus tres germans. Era feliç i em veia tota la vida al costat dels nens i dels joves fent de Germà gran. Vaig estar un any de professor a Cambrils amb els aspirants més petits. Vaig començar a fer coses diferents: els vaig portar a muntanya amb tendes, era la primera vegada que jo també sortia... Va ser en aquesta època i durant el trasllat de la comunitat de Cambrils a la de la Bonanova que vaig fer la professió perpètua. En ella el meu pare ja no hi era i recordo que la Clotilde estava embarassada de la Cloti.

Esports i Pastoral a la Bonanova hi vaig estar vuit anys: cinc estudiant la carrera de Psicologia. Juntament amb altres Germans anàvem cada dia a la universitat Autònoma de St. Cugat amb una furgoneta que conduïa jo. Van ser uns anys que els matins estudiava i par les tardes feia la tira d'activitats, entre elles el bàsquet. Teniem molts equips. Vaig ser molt amic del G. Daniel i del G. Josep Padró. Tots dos són al cel. També vaig fer els primers amics fora de la institució i avui encara els tinc. Durant aquesta època es va morir la meua mare. Recordo el compromís dels meus germans que no em deixarien, fet davant la meua mare morta, cosa que van complir. Per a mi han estat una ajuda molt important. Ara tots dos són al Cel.

Als matins vam fer un grup de germans joves amb una pregària més oberta i compartida. Era una cosa revolucionària comunitàriament. Va ser acceptada. Voliem compartir. Començava la època postconciliar. Van ser uns moments crítics, encara que

les comunitats varem evolucionar mínimament per tirar endavant. Tu havies de posar molt de part teva.

Vaig viure les pregàries dels dissabtes amb alumnes al Poliesportiu, anades al Cottolengo, Auxilia, Hospital de St. Rafael amb els alumnes, Església de base a la parròquia. Les misses d'un cop al mes amb la gent de la parròquia contra el franquisme i la dictadura em feien fort i em feien córrer un cert risc. No ho vaig dir mai. Durant la missa teníem por de la presència en qual-sevol moment dels grisos. Pastoral, pedagogia i molts amics.

Després vuit anys a Manresa. Va ser l'esplendor de la meua vida pastoral i personal. Vaig estar de comunitat amb el Joan Sala i a partir d'aquí va néixer una de les amistats més profundes que tinc encara avui. Grups, activitats amb joves, Hora 3, creació de l'agrupament Cavall Bernat, grups de teatre amb el Superestar i el Francesco, anades a Taizé durant l'estiu i trobades de Nadal, activitats pedagògiques i pastorals a l'escola, iniciem les Pasqües per a joves, comencem amb un grup a Manresa i després queda oberta a tot el Districte. Es produeix un boom de gent al segon any. Després ens plantejem d'anar a SMS per no tenir més lloc a Manresa. Treball en equip amb els professors. Amb els pares es va potenciar l'escola de pares. Als quatre anys, Director. Va ser un període molt feliç. Sortides, reunions amb joves, coordinació de la zona del Bages, Berguedà i Solsonès de l'Hora 3, Cap d'agrupament... En la comunitat estàvem molt bé. Participàvem tots de les diferents activitats. Es posava en comú el que cadascú feia, teníem bones relacions i bon ambient. La pregària diària era animada per cadascú de nosaltres. Entre tots vàrem fer una vivenda més adaptada a la nostra vida de comunitat. Van sortir vocacions de l'escola. Pedagògicament les coses funcionaven bé a l'escola i va ser una mica l'escola mirall del Districte per diferents aspectes pedagògics i pastorals.

Temps de govern

Una experiència diferent. Vaig confiar molt en La Salle i ella

en mi quan em van demanar fer de Provincial Auxiliar. Crec que no vaig encertar en dir sí, el govern no era per a mi, però a tots ens agrada el poder. Vaig mirar de fer-ho el millor possible. Vaig engegar algunes experiències pedagògiques, com va ser la impulsió forta de la informàtica a totes escoles, la implantació de la lectura eficaç... En el camp pastoral es va treballar i potenciar molt. Les Pasqües eren experiències en les que participaven totes les escoles. Vam arribar a ser més de 600 a Sant Martí.

És el moment del naixement de la comunitat de St. Egidi a Manresa i a Barcelona en la qual hi tinc una certa implicació en aquest moment del naixement.

La opció pels pobres

És curiós que als 50 anys, més o menys, es quan descobreixo el tercer i quart món en profunditat. El tercer durant una visita a l'Amèrica Llatina com a Provincial Auxiliar. Va ser molt reeixida per a mi. A Bolívia, Perú, Panamà i sobretot a Guatemala, vaig visitar zones de molta pobresa. Em va acompanyar per Guatemala el superior general actual. Vaig quedar molt impressionat. Van ser un moments de gràcia per a mi i el meu futur.

En acabar de Provincial vaig anar un estiu al Togo, a Tami. Una experiència important amb el món de la pobresa. Va ser com una mica de fugida. Aquell estiu hi havia Capítol provincial i vaig marxar. Vaig trencar motllos i va ser una manera de dir prou al poder i prendre distància amb la realitat viscuda. Em preguntava: i tu, què fas pels altres? On pots anar per estar amb els pobres? A quina escola? No estaria bé al tercer món? Menys predicar i més fer, em deia.

L'estiu següent vaig anar a Madagascar a fer un projecte. Quin estiu més feliç amb el meu millor amic! Quina experiència de pobresa més forta ens va preparar el Joan Sala. Dins del tercer món vaig fer una experiència de quart món. Els nens malgaixos em van deixar trastocat. I jo, què faig? Em seguia preguntant. Durant alguns estius anava ajudar al Casal d'estiu de l'Escó.

Els dos últims anys de P. A. anava cada dijous a l'Escó a fer seguiment de famílies desestructurades amb nens. Aquí el cor s'anava obrint a una realitat per la qual em sentia cridat. Els joves que havia tractat a pastoral, els meus nebots en el dia a dia i jo mateix, m'interpel·laven. Què fas? No estàs munyint la gata?

Aquests últims anys de P.A. i un cop vaig acabar em van encarregar de la ONG Proide. Veia el tercer món molt lluny, però m'implicava en fer coses pels Germans que treballaven a l'Àfrica. Però jo em preguntava: què fas pels altres?

Després d'aquests set anys de govern vaig fer classe de religió a La Salle Congrés. Sempre he tingut la fama i l'etiqueta que faig el que em sembla i em munto les coses a la meua manera. La gent de la Congregació no sabien que anava al Congrés a fer una tasca pastoral i així aportava una contribució econòmica a la meua comunitat de Ciutat Vella, on vaig estar nou anys. Aleshores va néixer un grup de Revisió de vida del Congrés que encara ens trobem un cop al mes. Seguia fent de voluntari a la Fundació Escó.

Un cop al mes, l'últim divendres, ens trobàvem, encara ens trobem, les comunitats del barri que treballen en la marginació. Va ser quan vaig descobrir un món nou. Religiosos i religioses compromesos amb els més pobres. Sense fer soroll ni sortir als diaris. Treballant en equip, no sols. Vaig fer grans amics que encara tinc avui. Vaig començar a descobrir la teologia del quart món. Vaig veure com Jesús estava sempre molt a prop dels més necessitats.

Com la seva opció era pels marginats. Em vaig interrogar. Als recessos que faig a l'estiu vaig començar aprofundir en aquesta teologia i després vaig anar seguint pel meu compte.

Per a mi ha estat una gran riquesa i és el que ha donat sentit i força al que faig i a la meua vida.

Us podria parlar de la experiència de la presència de Déu en els homes i dones cada cop que arribes al barri, quan veus la gent dissortada o la trobes vivint en la indigència, al marge del carrer, del camí... Vaig descobrir que el barri del Raval era com un te-

rreny sagrat que calia trepitjar amb molt de respecte.

Des de l'Escó veia que hi havia nois i noies absentistes fruit d'un fracàs escolar important. La secundària s'adaptava molt bé a fer una experiència educativa amb ells i elles. El grup de religiosos vàrem optar per ells i elles. Jo vaig tirar del carro, juntament amb el Jordi Ginestà, jesuïta. Ens vam fer molt amics i vàrem començar a compartir experiències de quart món en profunditat. Una de les primeres el Casal d'estiu de la Fundació Escó i després els grups de seguiment de famílies de dijous, i un grup de joves que feien seguiment de nens i nenes del barri. De la nostra amistat va néixer una inquietud profunda en favor dels adolescents. Ell va ser el meu professor de la teologia del carrer. Dels nens del carrer deia que estudiaven a la Universitat de carrer.

El naixement de l'ESCOLA CINTRA

Què podem fer?, ens preguntàvem. Un Casal: no. Un servei fora de l'horari escolar, ja existeixen en el barri.. Doncs UNA ESCOLA, l'Escola Cintra: Aquí comença, continua i es consolida una altra etapa de la meua vida. L'opció pels pobres sense paraules i amb fets. A peu de carrer, Cal deixar molts prejudicis, no jutjar els per quès de certes situacions de vida. Començo a trencar moltes de les barreres que he anat posant durant la vida. Em faig més sensible als pobres. Relativitzo moltes coses. Sento la impotència continuada davant de moltes situacions extremes. També entenc la presència de Maria en els fets de la vida de Jesús, només estava present, però a nivell d'eficàcia va ser molt poca.

Durant un any i mig fem el projecte. Veiem una necessitat i mirem de donar-hi una resposta. L'equip és d'11, com un equip de futbol amb tot de cracs. És curiós que tots 11 som de "marques" diferents. Comentem el projecte que fem a les trobades de religiosos dels divendres.

Comencem a treballar i neix un projecte intercongregacional. La Salle va veure una necessitat i va donar-hi una resposta. Els

fills dels artesans en situació d'abandó i va crear les escoles gratuïtes per a aquests nois. Així de fàcil.

Ara hem començat el curs que fa 13. És un anar caminant al costat dels predilectes de Jesús. Una Escola amb una pedagogia basada en l'estimació i el respecte. Creiem profundament en cada un d'ells i d'elles. Els ho manifestem amb els fets, no amb sermons. Poques paraules i molts fets. Apostem per ells les vegades que calgui. Hem de fer el possible per a què triomfin, ja vénen de molta fracassos. Treballem molt el respecte, es nota en la manera de fer dins l'àmbit escolar. Fem equip amb els professors. Sense anar tots a la una aquest projecte estaria enfonsat. Ajudem a treure de dins de cada noi el millor que té. No cal que es mostrin durs com s'han de manifestar en el carrer, han de mostrar-se com són, fent aflorar els seus sentiments amagats en el més profund del seu interior. Treballem tots els conflictes. És quan mirem d'empatitzar més amb ells. Treure el millor que tenen. Aquestes són les claus dels nostres èxits. I la vida segueix, cal anar endavant amb confiança en Déu i en els homes i dones

Somiant junts

El naixement d'un projecte intercongregacional

Els religiosos del barri de Ciutat Vella ens reuníem una vegada al mes per a compartir les nostres preocupacions, els nostres desigs, les nostres alegries i penes. Tot era posat a la taula, la de l'Eucaristia i la del sopar, que compartíem mensualment. Va ser allà on -quan s'anunciava el canvi de l'EGB i el BUP a la Primària i l'ESO- començàrem a pensar què fer amb molts dels nostres nois i noies del barri que tenien un greu absentisme escolar. Per a ells aquest afegit d'edat obligatòria en l'ensenyament seria

un problema.

Vam pensar en els començaments de les nostres congregacions, la major part dedicades a l'ensenyament, i van veure que gairabé tots els inicis havien estat amb les famílies més pobres dels llocs respectius on van començar.

Van ser dos anys de somnis, dificultats que ens feien lluitar amb més entusiasme. Ens parlaven d'utopia, però nosaltres hi creiem.

Tot recordant aquells inicis vénen a la meua memòria tres de les persones més implicades que ja han passat "d'aquest món al Pare". El primer en deixar-nos va ser el jesuïta Jordi Ginestà que va ser el que donà nom a l'Escola, convençut que havia de ser una veritable "cintra" o armadura que es posa, al fer un pont o un arc i es treu quan ja no es necessita perquè està construït. Això vam voler que fos Cintra.

Des del primer moment, Joan Lluís va ser l'ànima d'aquell projecte dins l'Associació. En els anys de la gestació ell va estar sempre allà en el grup que ens reuníem per portar a terme aquell somni que s'estava convertint en realitat malgrat les dificultats de tot tipus que vam tenir.

Tots vam coincidir en que ell havia de ser el Director, i ho va ser fins a complir els 65 anys, quedant-se com a Titular i li va succeir en el càrrec de director un professor del Centre, Enric Sevilla. Però el no ser director no va allunyar-lo ni molt menys de la dedicació completa a l'Escola que tant estimava. Van ser anys durs, perquè l'amo de la finca on estava situada l'Escola, al c/ Aurora, ens feia fora dels locals. Dos anys durs lluitant per aconseguir ajuda de l'Administració. Lluita que va acabar amb l'alegria de veure enllestits uns moduls o "cargoleres" -com ell els anomenava contínuament- que feien molt més goig que no pas les aules petites de l'Escola que deixàvem.

Durant tots aquests anys, la vida al costat de Joan Lluís havia passat d'un somni a una aventura plena d'amor i dedicació. Tots els qui vam viure a prop d'ell sabem de les seves preocupacions, dels seus neguits, de les seves alegries, sempre al voltant dels nois

i noies que estimava amb bogeria.

Home d'una gran afectivitat, sobretot molt comunicatiu, afable i amic dels seus amics, no dubtava en compartir sempre amb tots nosaltres aquelles preocupacions que són la vida mateixa dels infants del Raval i, concretament de Cintra. Ningú que estigués al seu costat podia mai resta indiferent davant d'aquestes dificultats. Tots ens posàvem en marxa per a fer possible coses que semblaven impossibles per utòpiques. Ell sabia fer i donar feina. Sabia dirigir i animar els qui volíem col·laborar. Tots ens sentíem valorats en allò que ens havia encomanat.

I centrant aquesta tasca comuna, l'Evangelí que era la seva guia i la nostra. Un Evangelí que al costat dels pobres s'enten molt millor i que fèiem nostre en cada esdeveniment i en cada pregària.

Avui, recordant tants moments viscuts amb intensitat, ens adonem que hem tingut la sort de viure junts un somni fet realitat al costat d'un home de Déu, en Joan Lluís.

Viqui Molins

Alguns escrits de Joan Lluís

El mal lladre

De la carta d'en Joan Lluís als seus amics i amigues

Dins de la teologia de la marginació, cada any busco algun motiu evangèlic per anar aprofundint i donar sentit al que faig i a la meua vida.

Parteixo del fet que Jesús feia la seva teologia al carrer.

Els nois i noies de Cintra, de 12 a 16 anys, són els autèntics "licenciats" de la "Universitat del Carrer", Jesús seria el seu mestre indiscutible.

A la Creu tenim dos exemples, el del pobre i el del marginat. Jesús redimeix tots dos, del contrari hauria estat un autèntic fracàs.

L'Església en un moment determinat deia que només es podia salvar el que estava a dins de l'Església, amb la qual cosa el "Mal lladre" quedava condemnat.

El "Bon lladre" és l'exemple del pobre. Havia fet coses dolentes i per això estava condemnat. Els homes quan algú no fa el que creiem que és bo el tanquem a la garjola. Però amb el seu cor de pobre, el "bon lladre" demana perdó a Jesús i es converteix. Jesús l'acull en el seu Regne, com fa amb tots nosaltres.

És la imatge viva de tots els pobres que viuen i moren com a dolents, condemnats per la justícia humana. Dins del seu cor sempre queda aquella mica de desig de reconciliació amb Déu. Pot parlar amb Jesús des de la creu, el qual dialoga amb ell i el perdona. Després es retrobaran al seu Regne. Nosaltres l'hem fet sant i li diem St. Dimas.

El "Mal lladre" és una altra cosa. Representa tots els exclosos, els marginats de la societat, aquells que nosaltres estem deixant a la vora del camí. Jesús acollia tots els que estaven al marge, i els seus miracles eren posar-los al camí. Un exemple molt clar és el del cec Bar-Timeu. Ell cridava quan va sentir que Jesús passava a prop, i la resta de la gent que acompanyava el Mestre, entre els quals estaven els apòstols, li diuen que no cridés i deixés el Mestre en pau. Jesús el localitza d'immediat. Tenia un olfacte especial pels marginats. El fa portar al seu davant i li demana què vol. Aquell home diu que "vol veure" i el miracle de Jesús consisteix en tornar-lo a posar en el camí. El text diu que després el seguia. Aquest és el gran miracle de Jesús, treure l'home de la vora del camí i posar-lo en el camí de tots.

El "Mal lladre" també cridava des de la creu. Cridava i acusava Jesús. No el deixava parlar. El text no ens diu que Jesús pogués parlar amb ell. La seva pobresa era tan gran que no podia demanar perdó, era incapaç. Només sabia insultar... Al contrari del "Bon lladre" que dialogava amb Jesús. El marginat només entén els crits, insults, desconfiances amb tots... Jesús, a la creu, sembla que es vegi impotent amb aquest home. No pot parlar amb

ell amb paraules humanes. L'Home que havia transmès el missatge del seu Regne mitjançant la paraula, sembla que en els últims moments fracassi. Humanament és un fracàs. Jesús va estar i va morir amb ell, al seu costat. És la presència que cal amb els marginats. Moltes vegades vol dir estar-hi, i prou. No cal parlar, fer sermons, només acollir, ser-hi... És el signe més clar de redempció. L'acull al seu Regne. Jesús entén el "Mal lladre." A la seva manera li va demanar la salvació. El marginat quan insulta no és contra tu, va contra tot el sistema, la societat. Jesús entén que els insults són la seva manera de parlar i de fer. La societat el tanca a la presó, el persegueix, el condemna, segons les seves lleis i l'executa... amb la pena de mort. Jesús l'entén, l'acull, l'estima i el perdona. Per dins li diu "avui estaràs amb mi al meu Regne.

Amb els nois i noies de Cintra és impossible parlar del Regne de Déu amb paraules. Cal parlar poc. No necessiten sermons. Hem de ser una presència que els arribi a interrogar un dia o altre. Una manera de fer silenciosa, acollidora, que es trobin estimats, no superprotegits, treure'ls de la vora del camí... Hem de donar oportunitats, hem de creure en cada un d'ells. Han de descobrir que creiem en ells, que apostem per cada un d'ells. A vegades ens caldrà reconèixer la nostra impotència com Jesús, amb silenci, fent camí al seu costat, estant amb ells i elles, amb respecte, amb estimació.

Joan Lluís

Testimonis

Dels mitjans de Comunicació

Cambrils acomiada avui el germà Joan Lluís Casanovas

Aquest matí hem rebut una notícia molt trista: la mort del Germà Joan Lluís Casanovas, director fins l'any passat de l'escola CINTRA. Una escola del barri del Raval de La Salle vinculat a Manresa que va morir, dimecres al migdia, mentre feia el descens d'un pic

a Lladorre, al Pallars Sobirà (vegeu edició d'ahir), havia estat director del Centre de la capital del Bages. Tot i ser veí de Barcelona, el germà Joan Lluís Casanovas va passar una part important de la seva trajectòria docent al Centre educatiu de la capital del Bages, on va arribar a assumir el càrrec de director durant tres anys.

Joan Lluís Casanovas va arribar a l'escola manresana el 1977, procedent de La Salle Bonanova. Els primers anys va compaginar la seva docència amb el càrrec de cap d'estudis dels alumnes de batxillerat. "La seva vinculació amb els joves era diferent de la que estaven acostumats en aquells temps. Va marcar un abans i un després", recorda Francesc Anton, actual director del centre. Especialitzat en pedagogia i psicologia, per a Casanovas les activitats lúdiques per a l'alumnat no deixaven de ser importants, per la qual cosa va fundar l'actual grup de joves. "Va deixar una empremta important. Va renovar l'escola, les activitats que s'hi feien i les relacions amb l'alumnat. Gràcies a ell el centre va viure grans canvis", reconeix Francesc Canyelles, un dels professors del centre educatiu que va treballar amb el germà Casanovas. Com ell, Francesc Junyent, docent també a La Salle, assegura que la seva feina va traspasar les aules. "Se'ns n'ha anat, probablement, un dels millors directors, per no dir el millor, que ha passat per aquest Centre".

El germà Joan Lluís Casanovas va assumir el càrrec de director el 1982, una feina que va abandonar el 1985, després que La Salle Catalunya l'escollís per fer les funcions de provincial auxiliar pedagògic a Barcelona. Tot i abandonar l'escola manresana, Casanovas mai no se'n va arribar a desvincular. "Era membre de l'entitat solidària Proide, per la qual cosa venia sovint amb motiu de les campanyes", comenta Francesc Anton.

La seva preocupació pels joves va portar el germà Casanovas a crear, al barri del Raval de Barcelona, l'escola Cintra, adreçada a reorientar adolescents en situació de fracàs escolar, on actualment exercia de director. "Al seu Centre s'acollien tots els alumnes que a la resta d'escoles no es volen", aclareix Anton.

La mort del Germà ha commogut tota la comunitat de Ger-

mans de La Salle Catalunya. Segons expliquen, Casanovas era un amant de la natura i les seves excursions a la muntanya eren habituals. "Ja en l'època en què treballava amb nosaltres sempre feia sortides a la natura", comenta el professor Francesc Canyelles. La cerimònia de comiat se celebrarà avui, divendres, a les 11 del matí, a la Casa de Sant Josep de La Salle de Cambrils de Barcelona.

(De Regio7. El diari de la Catalunya Central)

Testimoni del monjo de Montserrat, Sergi d'Assís

Aquest matí hem rebut una notícia molt trista: la mort del Germà Joan Lluís Casanovas, director fins l'any passat de l'escola CINTRA. Una escola del barri del Raval de Barcelona dedicada a nois i noies que han viscut situacions ben problemàtiques. Allà, un equip de professionals de categoria i voluntaris de categoria lluiten per trencar la roda de la marginació que prova d'engolir el futur d'aquests joves. I ho han aconseguit moltes vegades! De l'escola en trobareu informació aquí.

Els últims anys hem anat fent activitats que han vinculat els nostres nois amb CINTRA: partits de futbol, visites, àpats plegats, xerrades, fins un concert al barri del Raval pels 10 anys de CINTRA.

I havia anat creixent l'amistat amb el Joan Lluís, de qui us vaig parlar aquí. D'aquí pocs dies em va dir que pujaria a Montserrat uns dies per carregar piles de cara al proper curs. L'ambient de pregària i la lectura que hi feia el renovaven per tornar amb noves energies a la feina de cada dia.

El trobarem a faltar. En guardarem el record. Mirarem de seguir el seu exemple. Comptarem amb la seva pregària.

Gràcies per tot, Joan Lluís!!

Del Bloc de Sor Lucía Caram, del Monestir de Clarisses de Manresa

Esta noche he recibido un sms y a continuación unos e-mail dando la tristísima noticia de esta gran pérdida. El hermano Joan Lluís Casanova, Hermano de La Salle, murió al precipitarse mientras descendía, junto a un compañero, del Pic Mariola, en el término municipal de Lladorre, en la comarca del Pallars Sobirà

Joan Lluís era un hombre fuera de serie. Un enamorado de los pobres y de la causa de Jesús. Un hombre de una gran fe, y por lo mismo de una gran humanidad.

Era el alma del CINTRA, un proyecto educativo por el que dio su vida. Este último curso fue una carrera de obstáculos para conseguir local para la Escuela.... Cuando ya todo estaba encaminado, él se nos marchó.

Esta noche al recibir la noticia, he querido ir a la bandeja de mi correo electrónico donde guardo muchas cartas tuyas, en las que siempre nos insistía en su confianza en el valor de la oración... y en la que nos confiaba sus anhelos y esperanzas.

El 28 de junio fue la última vez que nos visitó. Vino al Monasterio a compartir una oración con las familias, muchas de las que participaban en la Pascua de Sant Martí con él, y con las que hasta hace una semana estuvo compartiendo la naturaleza, la amistad, la fe, el amor a la vida.

Todos coincidimos que de VERDAD era un HERMANO... y parece que casi, casi era un padre, porque hoy, niños y mayores, sus amigos, los que le conocimos y quisimos, nos sentimos huérfanos.

Sabía celebrar la vida, y hoy, contemplando al Dios de la Vida, celebrando su Pascua, no dudo que nos ayudará a dar la vida generosamente, como él la supo dar: ¡hasta el final!

Gracias Joan Lluís: Ahora que contemplas cara a cara a Jesús, a quien tanto amaste, continúa pidiéndole por los pobres, por los chavales del CINTRA, y sobre todo, pídele que nos ayude a amarlos como tú les amabas: de verdad y con generosidad.

Publicat a Catalunya Cristiana

Estimat Joan Lluís:

T'escric una carta -que ja no llegiràs en aquest món- amb tantes llàgrimes que desenfoquen la meua visió com feia temps que no en vessava. Ens has deixat en un moment tan important per a tu com per a nosaltres.

Tu vas començar, ara fa quinze anys, amb un grapat de somiadors, una de les tasques més boniques que s'han portat a terme al Raval de Barcelona: L'Escola Cintra. Des de fa més de dos anys, has estat un lluitador incansable per aconseguir solucionar un dels molts problemes que hem hagut de patir a la nostra estimada escola: els locals. Per circumstàncies que sovint afecten a edificis de Ciutat Vella, ens feien fora. Aconseguir uns nous locals dignes per als nostres nois i noies ha estat la teua gran preocupació que hem seguit de ben a prop tots els teus col·laboradors. I ara, quan els teus correus electrònics estaven plens de joia amb l'anunci de les "cargoleres" que estrenaríem al setembre, te'n vas des d'un dels teus llocs preferits: la muntanya. Avuí, et vull recordar en alguna de les teves característiques d'home lliurat als altres.

Eres, Joan Lluís, un somiador. Dels teus somnis han sortit les alegries més grans que es poden tenir treballant en el món dels exclosos. El dia en què aquell marrec a qui havies fet acompanyament junt amb la seva família durant molts anys i amb poques possibilitats de sortir-se'n, va ingressar, amb una beca, a la Universitat, gairebé no t'ho podies creure. Però, el somni s'havia fet realitat.

I quan un noi que ni tan sols parlava bé, et va venir a veure i a donar les gràcies perquè estava guanyant uns bons calerons en un dels millors restaurants; o aquella noia que havia esdevingut una bona perruquera perquè havies aconseguit becar-la, amb prou feines, en una bona escola de perruqueria...

Somiaves tenir un claustre de professors utòpics i vocacionats, que fessin de l'Escola Cintra una família educadora model en la seva peculiar tasca personificada i ho vas aconseguir.

Somíaves tenir uns bons amics i col·laboradors que t'ajudessin en la gestió tan complicada en alguns moments, i els vas tenir al teu abast, com a fruit de la teva constància.

Somíaves tenir un grup de voluntaris que complementessin la tasca dels professors acompanyant les famílies, i els vas formar com una comunitat que estima, i s'estima, i que ens sentim orfes en aquest moment.

A La Vanguardia una notícia anònima: "Mor un excursionista al Pallars Sobirà"... Al Raval de Barcelona no es parlarà pas "d'un excursionista", sinó de tu, el nostre estimat Joan Lluís, qui, amb un somriure seré i amb una il·lusió juvenívola incansable, has estat caminant dia rere dia pels carrerons d'Aurora i Carretes contemplat pas a pas, les obres d'unes cargoleres, que els teus ulls ja no veuran, plenes de nois i noies pels quals has donat quinze anys de la teva vida.

La muntanya era el teu lloc de descans i de contemplació. I ha estat a la muntanya on has trobat el Déu de la vida que tant has estimat en la persona dels més pobres i marginats.

Amic i germà Joan Lluís, no deixis de vetllar des del cel per aquesta Escola que no sabem veure sense la teva presència.

Viqui Molins, Teresiana del Raval

COMPAÑERO DEL ALMA, COMPAÑERO

Testimonio de una de sus más allegadas colaboradores en Cintra, Pilar Rodríguez, Teresiana

¡Qué difícil es decir algo de una persona a la que quieres mucho! Tendría que ser todo lo contrario, pero no, sobre todo cuando esa persona ya no se encuentra entre nosotros. Se agolpan en la mente los recuerdos: conversaciones, gestos, cualidades... Le ves de nuevo como otras veces... y no sabes qué decir de tanto como dirías. Es difícil, sí.

No hace muchos años que conocí a Joan Lluís, quizás unos 6

ó 7. Entonces comenzaba yo a ir un día a la semana a la Escuela Cintra para hacer refuerzo de lectura con los alumnos de Primero de la ESO. Poco a poco, Joan Lluís me fue introduciendo en la dinámica de la Escuela con el sencillo método de comentar, de compartir lo que él veía que se necesitaba, de transmitir sus sueños de que se pudiera hacer esto o aquello. Y, sobre todo, con su inquietud por cada uno de los chicos/as, su desvivirse para encontrar lo que pudiera ayudarles a salir adelante. Así acepté su propuesta, cuando me jubilé, de ir cada mañana a la Escuela como refuerzo en uno de los cursos. Así me incorporé al proyecto de la Llar Caliu, para acoger a alumnos de Cintra en situación de riesgo.

Creo que algunas de las características más sobresalientes de Joan Lluís eran precisamente esas que acabo de señalar: saber compartir con otros sus inquietudes y también sus grandes alegrías. Soñar y hacer soñar a sus amigos y compañeros con que lo que parece imposible no es tan imposible cuando un grupo de personas lucha por conseguirlo. Y porque es posible, hemos visto hacerse realidad que un número importante de exalumnos de Cintra tenga un trabajo estable y una vida digna, que el acompañamiento a las familias realizado por el grupo de voluntarios vaya dando sus frutos, que el proyecto de la Llar para alumnos de Cintra –todavía no terminado–, esté ya muy adelantado en el camino, y otros muchos pequeños y grandes sueños. Entre los grandes, la nueva ubicación de la Escuela en las "cargoleres" de la calle Riereta, y la promesa de que allí mismo se construirá la Escuela Cintra del futuro. ¿Quién dice que los sueños no son posibles? ¡Qué bien lo sabía Joan Lluís!

Joan Lluís ha sido maestro en sueños compartidos. Ha sido también educador nato de unos chicos/as que han entendido muy bien su lenguaje de cercanía, de cariño, de ayudar sin hacer beneficencia, de acompañar sin forzar nada, de tener siempre disponible la palabra y el gesto adecuado para infundir confianza, ánimo, estímulo. Cada chico ha sido único para Joan Lluís. Pero también cada profesor, cada voluntario, cada uno de sus amigos

y amigas. Para cada uno tuvo siempre la mano extendida, el gesto de cariño, el detalle impensable, la sonrisa confiada...

No sé qué más decir de Joan Lluís... porque es mucho lo que ha sido para mí. Alguien dijo que "un amigo es un hermano a quien se elige". Joan Lluís ha sido para mí un hermano con quien he compartido mucho y a quien he querido y quiero mucho. Por eso miro muchas veces su foto, la que tengo sobre mi mesa de trabajo, y sólo le digo con inmensa añoranza aquellas palabras de Miguel Hernández dedicadas a Ramón Sijé, su amigo muerto: "Compañero del alma, compañero".

Pilar Rodríguez Briz, Teresiana – Comunidad del Raval

Testimoni de Carmen Gómez, cofundadora de Cintra

¡Qué suerte haber conocido a Joan Lluís y participado en la búsqueda y los principios de Cintra!

En Pascua lo vi con el mismo entusiasmo de siempre y con la confianza de que todo llegaría a buen puerto...

El último correo que recibí de él fue el 28 de Julio en que comentaba que ya se había realizado el traslado y entregado las llaves de la calle Aurora y mandaba las fotos...

¡Cuanto he aprendido de él, siempre animoso y confiando a pesar de ser consciente de las dificultades...!

Este invierno ante la muerte de Carles Mascaró nos escribía: "Fa uns dies ens va deixar el Carles. Ara des del Cel segur que ens ajuda i està més amb nosaltres. Ja tenim dos intercessors.

Que des del Cel ens ajudi. Fins al Ce!"

Este es su pensamiento que ahora se hace realidad en él, seguro que nos ayuda y está más con nosotros, más con Cintra.

Ja tenim tres intercessors...

Que Joan Lluís os ayude de manera especial en estos momentos y siempre... Él sigue siendo el alma de Cintra...

Carmen Gómez

Missatge d'amistat de l'Equip de CINTRA

El dia 12 d'agost el Joan Lluís patia un accident a la muntanya que li costà la vida. Acabava de fer el pic de Mariola, al Pallars Sobirà, on havia gaudit del panorama immens i bell d'aquelles contrades. La muntanya, per en Joan Lluís, era un lloc significatiu de noves fites, de nous reptes, d'esforç personal i d'equip, de trobada i de bellesa.

Tota la Comunitat Educativa de Cintra estem de dol. Hem perdut una persona entusiasta, lluitadora, engrescada amb tot el que portava endavant; una persona bona que estimava tothom, atenta a cada ésser humà i sensible a les seves necessitats; una persona estimada per tots.

El Joan Lluís no deixava indiferent ningú. Arribava al cor de la gent.

Desitjaríem que la petjada que tots experimentem d'ell al fons del nostre cor, la conreéssim, la féssim més profunda, per tal que ens esperoni a propagar la bondat en què creia i a esdevenir millors persones, capaces de continuar treballant per fer del nostre món una terra més justa i més digna per a tothom, tal com ell creia.

El Joan Lluís ha marxat, però ens deixa una gran herència: continuar creient en el Projecte que donà sentit a la seva vida, continuar treballant per tal que aquest Projecte vagi creixent i madurant.

Que tots els qui formem part de Cintra, esdevinguem un gran equip, com diria el Joan Lluís, un equip que té moltes lligues per guanyar encara.

Segur que la seva Nova Presència entre nosaltres ens hi ajudarà. Anna Mascaró

Testimoni d'alguns alumnes de Cintra

Un dia vaig conèixer una persona molt especial. Encara que hagi marxat a un altre lloc amb un somriure, et portaré al meu cor.

Sempre et trobarem a faltar.

Era molt simpàtic.

Malgrat tot, ens ha deixat l'escola nova, perquè l'aprofitem. Per a mi ja ets el meu amic, el meu company i mai t'oblidaré. Jo no sabia que et coneixia, però et vaig conèixer. Ets el millor director.

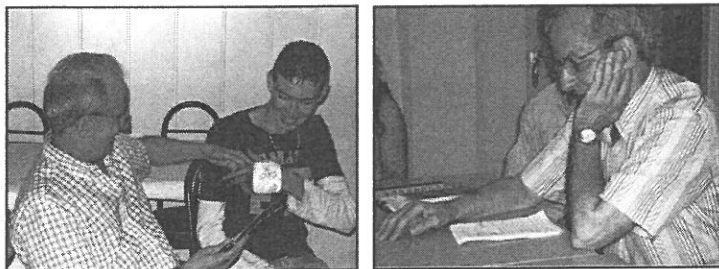
Francis

Joan Lluís, quiero que sepas que tú siempre has estado allí cuando yo necesitaba, y ahora te lo agradezco, porque, gracias a ti he cambiado, y nunca te olvidaré, porque siempre has sido un padre para mí.

Antonio

Hola, pues decirte que desde el cielo miro la nueva escuela que has hecho. Si la ves, debes de estar muy orgulloso porque tu sueño era que todos los chicos y chicas que estamos aquí seamos fuertes y seguir adelante sin caerse. En cualquier problema que tenga sé que se tiene que salir adelante. Sí, ok!

Eras el mejor y siempre lo serás. Bueno, aunque te vayas, siempre te tendremos en el recuerdo. X

S'ha dit de Joan Lluís a Internet:

Marisa ha dit...

No vaig conèixer personalment en Joan Lluís Casanovas però havia sentit parlar del que estava fent a Cintra. Com diu l'Aleix, devia ser una persona molt acollidora i que comunicava esperança i alegria. Gràcies a persones com en Joan Lluís la realitat va canviant i Déu es fa present. Segur que el seu esperit continuarà animant el seu equip i el projecte.

Núria ha dit...

Un home bo i entregat als altres.

Mancarà la seva força .

És trist perdre un company i un bon amic.

Ànims i endavant.

Laura ha dit...

Vaig tenir la sort de conèixer en Joan Lluís en una visita a Cintra per Nadal amb un grup de joves, segur que ho recordes. Sí, és una notícia ben trista i que no sortirà a primera plana dels diaris, com sortiria de ben segur la mort d'un famós que no ha destacat pel seu lliurament als altres, sinó per dir quatre bajanades en programes escombraria.

Maria Pinós ha dit...

Joan Lluís,

ens has deixat, però el teu record quedarà viu entre nosaltres. Has deixat una petjada molt fonda que mai podrem oblidar. La teva senzillesa et feia molt proper a tothom. Sabies en tot moment donar una paraula de consol a qui estava trist, i compartir l'alegria amb qui estava content. Has sigut per tots nosaltres un model a seguir, i una fita a aconseguir. Que el missatge que ens has ensenyat estigui molt present i sempre el portem dins nostre.

Josep Maria

Pañella

Breu Biografia

12-04-1941 Neix a Barcelona.

Col·legi de Casp (BCN), Preparatòria i Batxillerat.

Congregació Mariana Berchmans.

1958-1959 Curs comú de la Llicenciatura de Ciències a la Universitat de Barcelona.

23-09-1959 Ingress al Noviciat de Raïmat (Lleida).

24-09-1961 Vots del Bienni.

1961-1962 Primer de Juniorat. Raïmat (Lleida).

1962-1963 Segon de Juniorat. Aranjuez (Madrid).

1963-1966 Filosofia a Sant Cugat (Barcelona).

1966-1968 Gijón (Astúries). Magisteri a la Universitat Laboral. Ensenya física.

1968-1969 Barcelona, Residència Xavier, estudia teologia.

1969-1972 L'Hospitalet del Llobregat, Comunitat de Bellvitge, estudia teologia, col·laborant. en CE. Joan XXIII.

1972-1973 L'Hospitalet del Llobregat, Comunitat Bellvitge.

Prepara llicència en teologia i filosofia.

26-06-1973 Ordenació sacerdotal.

1973-1976 Barcelona, Comunitat Passeig Montjuïc. Ensenya religió al col·legi St. Pere Claver i col·legi de St. Ignasi-Sarrià. Col·labora a la parròquia St. Pere Claver.

1976 Tercera Provació a El Brull (Barcelona).

22-12-1977 Últims Vots.

1976-1982 Barcelona, Comun. Passeig Montjuïc. Vicari parròquia St Pere Claver, consiliari joves.

1982-1988 Barcelona, Comun. Passeig Montjuïc, superior des de

18-11-1982 fins 03-07-1988. Vicari parròquia, consiliari joves.

Rector a la parròquia St. Pere Claver des de 09-09-83 fins 09-09-97.

Inici del procés d'Arrels. Inauguració primer local: novembre 1987.

Inauguració nous locals Parròquia St. Pere Claver: 12 febrer 1985.

Reforma de la Casa de Colònies de Planoles (inici obra: 1985)

1988-1997 Rector de la parròquia Sant Pere Claver, coordinador de "marginació" de la província, treballa a "Centre Obert Arrels".

1997-1998 L'Hospitalet del Ll., Comun. Bellvitge. Any sabàtic, Curfopal a Brasil.

1998-1999 L'Hospitlet de Llobregat Comun. Bellvitge. Espera destí, ministeris, col·labora a la parròquia.

1999-2007 Bellvitge, superior des de 07-09-1999 fins a 05-06-2006. Vicari parròquia de Bellvitge, des de 01-09-2000 fins a 01-09-2005. Delegat provincial de pastoral i Soci del Provincial des de 02-09-2002 fins 15-01-2007 i rector de la parròquia de Bellvitge des de 20-09-2005.

2007-2009 Bellvitge. Rector de la parròquia, director del Santuari St. Pere Claver (Verdú).

03-09-2009 Mor a Bellvitge (L'Hospitalet del Llobregat)

Alguns escrits de Josep Maria

La seva experiència al costat dels exclosos el porta a estudiar les causes i anar a les arrels que porten a situacions d'exclusió. Recollim algunes de les idees que ens va deixar en les seves xerrades a voluntaris.

Estem tractant de persones

Vull posar la mirada en els exclosos. El fet impressionant no és simplement la realitat de la pobresa (desigual repartiment de possibilitats). El fet colpidor és que existeix una dinàmica d'exclusió. El pobre és un empobrit. La gran "màquina" genera desigualtat, empobriment, exclusió, fins a tal punt, que queda un substracte, un grup de persones que s'han convertit en supèrflues, sobren, no són necessàries...

Analitza després els efectes d'aquesta exclusió; amb això podríem fer un altre folletó que potser un dia sortirà a la llum. Ara, però, presentem com va viure Josep M. els començaments d'Arrels:

Les persones parlen; els pobres ens interpel·len

Voldria exposar-vos quatre moments viscuts a Arrels, per mostrar que, de moltes maneres, amb llenguatge potser no verbalitzat, els pobres, els exclosos, ens parlen. No són anècdotes. Us els presento com una paraula que ens adrecen.

a) Fa anys, jo estava a la parròquia de Sant Pere Claver, prop del port de Barcelona. Venia molta gent demanant entrepans. Era una època en que molts es llogaven per un dia per carregar o descarregar vaixells. Ens vàrem organitzar per donar resposta a les demandes (entrepans, pensions, petits viatges...) Jo mateix m'encarregava de pactar, al bar del costat, el tipus d'entrepà. Recordo, i ho tinc molt clavat a dins meu, que un dia una persona, en recollir l'entrepà, es va acomiadar: "¿Vale, hasta otra!". Ja al carrer, començo a caminar i... l'entrepà em cau al cap! La meva primera reacció va ser d'encarar-m'hi. Era el tercer entrepà i vaig pensar que ja no en tindria més. Però vaig seguir caminant tot pensant que em "deia" aquell home. Vaig pensar que, poc o molt, em deia: "Jo sóc més que una boca a tapar amb un entrepà! Aquest entrepà me'l poso a la boca i ja està? No! Jo sóc més que això!"

El grup vàrem rumiar molt aquest fet. D'aquí, amb el temps, va sortir el Centre Arrels: de la convicció que les persones són més que una boca a omplir!

b) Des de gairebé el començament del Centre Arrels, venia una bona dona: La Begoña. La Begoña, quan arribava, en alguna ocasió, anava als calaixos on guardàvem els jerséis i les camises i les obria i posava les mans a sobre, prement la roba, com repassant-la i col·locant-la bé al calaix. Aleshores em va venir a la memòria que, a casa meva, quan la meva mare guardava la roba planxada, també la premia per col·locar-la millor. Era el mateix gest! La Begoña vivia al carrer, de tant en tant es prostituïa,... però al Centre havia trobat un espai on fer aquest gest amb les mans. Ella, com a persona, necessitava fer aquest gest!

c) Als inicis del segon any, en Lluís venia al Centre. Anava amb un braç enguixat. En una de les visites al metge, potser pel braç, li van dir que tenia el fetge molt malament, i que hauria d'ingressar a l'hospital. Ell, però, no hi volia anar. Els voluntaris del Centre intentaven trobar la raó. Tenia por als metges? Por a la mort? Por a les xeringues? No ho sabíem. Després de dies dient:

“No vull anar a l'hospital”, ens va dir: “...és que, si vaig a l'hospital, no vindrà ningú a veure'm!” Li feia pànic quedar-se sol, arraconat en un llit de l'hospital! Li feia pànic ser el malalt de l'habitació X, atès, però que no té ningú! Això era el que li feia pànic. Quan li vàrem dir que l'aniríem a veure, quan li ho vàrem prometre, va ingressar a l'hospital. Passats uns dies, va morir, però amb un somriure al matrimoni que li feia companyia, com dient-los: “Ja està, ja puc marxar! Gràcies!” Es moria de cara a algú, amb algú al seu costat, amb algú per a qui ell era “algú”! La seva mort no era en el buit!

d) Finalment us voldria parlar de l'Esteban. L'Esteban era una persona de les que anomenem “sense sostre”. Vivia i dormia al carrer. Passava les nits a la plaça Fleming, a prop del Romea. Però l'Esteban tenia molts problemes de mobilitat. Quasi no caminava. Per ajeure's a terra a la nit necessitava que algú l'ajudés. Ell sol no podia. Estava totalment bloquejat, paràlitzat. No tenia esma ni flexibilitat per alçar-se. Hi va haver un voluntari que es va oferir a ajudar-lo. A poc a poc, l'Esteban va començar a moure's i, després, a caminar. Va poder pujar escales, i, per tant, va poder anar a dormir a una pensió. Aleshores va anar al metge. El va adobar a poc a poc. Ara, l'última notícia que tinc és que l'Esteban viu en un poble de Zamora. El vàrem acompanyar i la seva germana el va acollir amb els braços oberts i li va fer un lloc a casa seva. L'Esteban que ni tan sols caminava!

Què ens diuen amb tot això? Penso que de manera viva ens fan arribar que tenen nom i cognom, que no són un “cas” a obrir o tancar dins una carpeta, que són dignes de respecte. Són persones. Només faltaria!

Testimonis

Tot recordant a Josep Maria

Nat a Barcelona el 12.04.1941.

Ingressat al Noviciat de Raïmat el 23.09.1959.

Ordenat a Sant Cugat el 26.06.1973.

Últims vots el 22.12.1977.

Òbit a Bellvitge el 03.09.2009.

Pocs dies després de la mort del Josep M. he anat escoltant la veu de moltes persones de la parròquia de Nostra Senyora de Bellvitge i d'arreu que, tot lamentant-se i plorant la seva mort, m'han comentat el bé que havien rebut d'ell en diversos moments de la vida.

Sovint han estat homes i dones senzills que recorden converses, paraules d'ànim, visites quan estaven malalts, consells adients. « Recordo que em va dir... », « Això m'ho va ensenyar ell... » “Gràcies a ell vaig prendre aquella decisió i vaig salvar la vida...” En Josep M. fou algú que va passar per la vida construint vida, creant vincles de misericòrdia, de tendresa, de servei als més pobres. I fet sense soroll tot mirant de passar desapercebut. Em va dir un membre de la comunitat parroquial: “Era una persona molt recta i alhora molt afectuosa i sobretot sabia escoltar i fer-se càrrec del que l'altre li volia comunicar”.

Sempre he tingut la impressió que el Josep M. mirava més enllà. “Jo només predico una cosa: que Jesús ha ressuscitat. Aquest és el punt de partida del que intento dir i viure” em va dir un cop tot despatxant les tasques de Soci a la Cúria: “El més important és que la gent faci l'experiència de Jesús”. Per a ell Jesús ho era tot. I viscut amb la sobrietat d'aquell que sap que no cal fer escarafalls per a comunicar-ho. Home sobri, d'arrels cristianes i familiars molt profundes. La seva llar, pares i germans, va ser veritablement una església primitiva.

Des d'aquí cal valorar la qualitat de la seva tasca apostòlica realitzada a la parròquia de sant Pere Claver, el treball entorn de la casa de Planoles (el refugi del P.Artigues), la Fundació Arrels, com a expressió de la seva preocupació per a acostar-se fraternalment als “sense sostre”, la Delegació de Pastoral de la Província, el servei abnegat de Soci, la responsabilitat com a rector de Bellvitge, la casa de Sant Pere Claver a Verdú...I en general com a referent de totes aquelles persones que es dedicaven des de l'Evangeli a tenir cura dels preferits de Déu: els pobres.

El Josep M. es posava molt nerviós davant les mostres de superficialitat, d'hipocresia, de materialisme, de consumisme, de falsedat que detectava en persones i institucions. Tenia olfacte de discerniment. I alhora era un home amb un fi sentit de l'humor i d'una gran lleialtat a les persones. Fou un gran narrador d'històries, de vivències de la seva vida de jove durant la Formació a Raïmat, Aranjuez, Sant Cugat o durant el magisteri a Gijón. I aficionat a les pel·lícules de “lladres i serenos” que mirava després d'un dia de treball.

Josep M. Pañella, amic i company, et trobarem a faltar...tanmateix con tu deies sempre: “Al Cel ens retrobarem”. Allà celebres ja els teus 50 anys de jesuïta en companyia del Senyor Jesús.

Pere Borràs, sj.

Testimoniatge de la Fundació Arrels: se'ns ha trencat un fil

La Fundació Arrels dedica el seu butlletí trimestral de la tardor 2009 a un dels fundadors de la seva entitat, el P. Josep M. Pañella, jesuïta, que va morir el passat 3 de setembre a l'Hospitalet de Llobregat.

El passat 3 de setembre va morir, a l'edat de 68 anys, Josep M. Pañella, veritable pal de paller de l'equip fundador de l'entitat i membre de l'actual patronat.

Aquest jesuïta amic, rector de la parròquia Mare de Déu de Bellvitge de l'Hospitalet de Llobregat, va formar part del grup de persones que a mitjan de la dècada dels vuitanta van començar a embastar el projecte d'Arrels. Calia donar resposta a les situacions concretes de pobresa i de desatenció en què vivien molts ciutadans de Barcelona. Home discret i treballador, sempre va preferir mantenir-se en segon pla. Per als qui no l'heu conegut personalment, us volem fer proper el seu esperit a través de les paraules que va dedicar a la memòria de l'Emília, la persona que va fer el gest d'obrir la porta del primer local d'Arrels, el 12 de novembre de 1987: "Ens caldrà convertir el nostre cor, que sempre té afany de possessió i de prepotència. Ens caldrà comptar molt més amb les possibilitats de la persona i creure profundament que sempre es pot donar un pas més. Ens caldrà, sobretot, descobrir novament, renovadament, que podem ser i volem ser senzillament companys de camí, fins on ens permeti la vida. I que, en aquest acompanyar, tots acompanyem i som acompanyats, oferint cadascú el que té i és (...) Rep una abraçada del teu amic i company d'un tros de camí. Et recordo vivament."

Gràcies per tot, Josep Maria.

Equip d'Educadors i voluntaris de la Fundació Arrels

Josep Maria Pañella en la inauguració de la Llar Pere Barnés

La mort sobtada no li va permetre arribar, per poc dies, a celebrar el 50è. aniversari com a jesuïta -ho hagués fet el 24 de setembre-, ni als 22 anys de l'inici del treball a Arrels ni tampoc a veure els dos primers anys de funcionament de la Llar Pere Barnés.

Els qui vàrem tenir la sort de compartir amb ell llargues converses i debats sobre la manera de trencar la línia que situa moltes, massa persones al marge, sabem de la seva capacitat i la seva clarividència per a convèncer-nos i d'involucrar-nos en l'op-

ció pels marginats i els afeblits.

El Josep Maria no volia ser el centre de res. De fet, no sé si li agradaria que parléssim o escrivíssim sobre ell. Per això crec més oportú recordar algunes de les figures que ens posava per comprendre diverses situacions en relació a les nostres actituds vers la marginació i les situacions d'exclusió.

La màquina de fer fum.

Imagineu-vos, deia, una habitació on hi ha un grup de persones que, a causa del fum que entra des de l'habitació del costat, s'estan ofegant. A l'habitació del costat hi ha una màquina de fer fum que no para de funcionar a tota velocitat. Què fem nosaltres? Possiblement ens esforçarem a posar mascaretes a les persones que s'ofeguen. Anem de bòlit cercant més i més mascaretes, sense adonar-nos que la solució consisteix en aturar la màquina de fer fum de l'habitació del costat. Es tracta, doncs, d'atendre les situacions personals però sense deixar d'anar a les causes que les originen.

Els cavallets de fira

Com a bon afeccionat al cinema, es referia a una pel·lícula, de la que no recordo el títol, en què un dels personatges queia, segurament malferit, sobre la palanca-accelerator d'uns cavallets de fira que, a causa d'aquest fet anaven accelerant en la seva rotació i feien caure, per la força centrífuga, els que estaven a dalt. La nostra societat, afeigia, és com aquells cavallets de fira: s'acceleren i no tothom s'hi pot mantenir. Hem de reduir la seva velocitat i enfortir els braços dels que hi donen voltes a fi que puguin aguantar-se cada vegada amb més fortalesa.

Als inicis d'Arrels, persones vinculades a les parròquies de Sant Pere Claver del Poble Sec i Sant Miquel del Port de la Barceloneta cercaven respostes a la situació de moltes persones que malvivien al carrer.

Recordo que en una de les reunions, en Josep Maria va pregun-

tar a l'Adrià Trecentis si valia la pena engegar un projecte per a l'atenció als transeünts, aleshores se'ls anomenava així: "Si jo fos més jove ho faria", li va respondre. No va dubtar a cercar sinergies, unir persones, seguir demanant consells i opinions per fer realitat, el més aviat possible, la tasca que finalment ha anat fent Arrels.

Una tasca en què tothom podia aportar el que era o el que tenia. Així ho va reflectir en la carta que va escriure a la mort de l'Emília Mora, la religiosa concepcionista que va obrir per primera vegada les portes del Centre Obert al carrer Sadurní:

... tots acompanyem i som acompanyats, oferint cadascú allò que és i té: uns els mitjans que la vida els ha posat a les mans, el bon cor i la solidaritat, i els altres, la senzillesa i la pobresa que els ha ensenyat la vida, sovint humiliada, solitària i afamada.

Els últims anys, com a membre del patronat, ens va seguir acompanyant des de la seva visió àmplia, però pròxima de la trajectòria d'Arrels. Gràcies Josep Maria!

Ramon Noró, membre de l'equip iniciador d'Arrels

Mai actuava des del poder

Em costa molt en aquest moment expressar alguna cosa del Josep M. Pañella. L'única cosa que em ve al cap quan penso en ell, és que era un home que sabia posar-se en el lloc de l'altre, i sabia escoltar des de dins, sabia acompanyar els altres, des d'un respecte i estimació impressionant. A més a més se sentia molt lliure i donava llibertat, sempre convidava a que cadascú fes el seu procés.

Si l'hagués de definir per la seva manera de treballar i d'actuar, diria que era una persona molt reflexiva, de pregària, inquieta que des d'allà on estava intentava aportar tot el que ell era, però com un més, mai des del poder.

Neus Artacho, de la parròquia de Bellvitge

Calidoscopio de un hombre bueno

por Carmen Villalba, Càritas Diocesana

Se me pide que escriba cuatro líneas sobre José M. y me cuesta ponerme a escribir ¿Qué puedo decir? ¡Todo son experiencias tan personales! Lo más importante es que en mi camino hacia Dios él fue fundamental.

Le conocí en un momento traumático de mi vida. Me acababa de separar; siendo clara, mi marido se había marchado con otra persona después de 20 años de matrimonio, desentendiéndose no sólo de mí, sino también de sus hijos. Caí en una depresión terrible, hasta el punto de que la recomendación del psiquiatra era que fuese a internarme en un sanatorio por miedo a un suicidio. a Dios gracias, mi familia no lo permitió. Yo no entendía nada y tampoco a Dios. Recordaba los momentos en que habíamos ido juntos a Misa, primero como pareja y después con los niños, rezando juntos... y ahora Dios permitía una separación tan brutal.

Decidí darle otra oportunidad a Dios; me hablaron de un grupo de separados que llevaba una Parroquia de Barcelona (prefiero olvidar el nombre). Allí, ante personas tan destrozadas como yo, el sacerdote nos explicó la postura de la Iglesia: "La Iglesia, comprende, acompaña, pero no puede dar el sacramento de la Eucaristía". Salí indignada. Aquel día tenía una reunión en una parroquia de Hospitalet. Al llegar a donde tenía que reunirme con los voluntarios, me salió al encuentro el rector; notó que había llorado y me preguntó que qué me pasaba. Cuando le expliqué lo sucedido, sus palabras, que intentaban, supongo, ser de consuelo, fueron éstas: "Yo te recomendaría que fueras a comulgar a una comunidad en donde no te conozcan".

¿En qué Dios había estado creyendo hasta entonces? Cuando yo más sufría Él más me apartaba.

Fue por aquellos días cuando recordé que había asistido a la comunión de un primo en una Parroquia de Pueblo Seco y que me había impresionado la homilía del Jesuita que la celebró. Me

dirigí allá; pensé que tendría que pedir hora para hablar con él. Era la última oportunidad que le daba a Dios. José María me recibió en su despacho; no había que esperar, le solté de corrido toda lo que estaba viviendo. Me encontré ante una persona que me escuchaba y que yo sentía que sufría conmigo. Cuando acabé, me dijo: “Mira, vamos a hacer una cosa, vete a casa, abre la Biblia en Miqueas 6, léelo una y otra vez, y mañana ven a verme. Yo te estaré esperando”. Fui a casa y leí: ante los “fieles de Dios que quieren honrarle con sacrificios” Dios se revela así: “Practicad la justicia, amad con ternura y acompañad con humildad a vuestro Señor”; me puse a llorar y me llené de paz. Al día siguiente, José María me esperaba y me dijo: “Carmen, Dios te ama inmensamente, no pienses ni por un momento que te quiere lejos de Él. Ahora más que nunca está junto a ti y sólo te pide eso: que practiques la Justicia, que ames con ternura y que camines a su lado con humildad; olvídate de todo lo demás. Y en ese camino te encontrarás con Él.”

A partir de ese día mi madre y yo fuimos todos los domingos a la Misa de San Pere Claver que celebraba José María. Siempre había gente de pie, pues los bancos se llenaban. Él se reía de mí porque yo tomaba notas de su homilía en un bloc y también en los encuentros. Tenía tanta sed de Dios, y cuando lo oía pensaba: así, así debía hablar Jesús, quitando importancia a lo superfluo y profundizando en lo importante.

Un verano en el que aún era muy reciente mi separación, pasamos un grupo de la parroquia unos días de veraneo en Euskadi. Yo tenía el corazón roto. Durante una excursión, el grupo se separó; unos volvían al albergue donde residíamos y otros continuaban la excursión. José M^a y yo íbamos en este segundo grupo. Yo me sentía cansada y le comenté que quería volver con los otros compañeros. Muy serio, me dijo: “Muy bien, mira, pasa ese túnel que ves y te llevará muy cerca del albergue.” Me pareció insensible; pensé que, por mi actitud, él podía ver que no me sentía capaz de hacer aquello sola, pero él me repitió: “Vamos, ve”.

Empecé a caminar por el túnel; no tenía linterna, no veía nada, sólo me parecía oír a mi alrededor a los murciélagos; por fin comencé a ver la luz del final del túnel y llegué al albergue. Estaba enfadada con Jose M^a, me había decepcionado... Por la noche, a solas, se me acercó, me rodeó los hombros y me dijo: “Carmen, ¿has pasado mucho miedo?” Puede imaginarse mi respuesta. Él continuó: “Bien, pero estás aquí y ¿sabes por qué? Porque has creído que al final del túnel encontrarías la luz y has seguido caminando, no te has parado... Pues bien, en tu vida haz igual, Carmen, sigue andando porque al final de este trecho de tu vida, encontrarás la luz.” Creo que me puse a llorar. Esta imagen la he repetido montones de veces cuando, bien como trabajadora social o como voluntaria, me he encontrado con el sufrimiento de otra persona: No puedo solucionar tu problema pero sigue andando, no te pares, al final del túnel, por largo que éste sea, encontrarás la luz. Y si lo puedo hacer desde la cercanía, desde el cariño es porque José María me enseñó a experimentarlo así.

Recordando sus palabras

De las notas que frecuentemente recogía cuando él hablaba transcribo un resumen de tres homilías:

A raíz de la elección de los apóstoles por Jesús: “Era frecuente en aquel tiempo que los discípulos escogieran a su Maestro, Jesús escoge a los suyos. Por eso estamos aquí, porque nos ha llamado a cada uno de nosotros: ‘Ven conmigo’. Ser cristiano es eso, sentirse llamado. Con tu nombre, con tu historia, con tus miedos, tal como eres. Espera nuestra respuesta. Puedes decir que no, pero si dices SÍ, tendrás que confiar allá donde te lleve. Nos sentimos pobres, pequeños, impotentes ante el mal, pero Jesús rompe con todo eso y nos dice: ‘Es posible el cambio, el Reino está cerca, empezad por cambiar vosotros, sois los llamados para servir’. Ojala sepamos vivir donde la vida nos lleve ligados a esa llamada”.

De otra homilía: “¿Cómo podemos saber que hemos enten-

dido el mensaje de Jesús? Cuando tengamos una vida que genere vida, que genere sonrisas, que genere esperanza. Si es así, tranquilos, que ahí está el Reino”.

En la Noche Buena del 95: “Traía pensada una homilía, pero al entrar en la Iglesia me he quedado mirando a una de nuestras feligresas más pequeñas: Maite, estaba en su cochecito, le he mirado y me ha sonreído y he podido comprobar que lo mismo ocurría con muchos de vosotros y he pensado cómo debe ser el amor de Dios hacia nosotros para querer hacerse un bebé, indefenso, frágil, tan cercano... que pudiéramos verlo de arriba abajo siendo Él, el mismo Dios. Buscó la forma de dejar de imponer, de alejar de sí el Dios castigador, juez, todo-poderoso e inspirar la ternura a la que nos lleva un niño pequeño. Esa ternura que nos reclama que sintamos con todos los seres humanos que viven la fragilidad, el frío en el alma.”

Escola de misericòrdia

Otra de sus grandes preocupaciones era la formación de los laicos. Él nos ofreció, como rector de San Pere Claver, dos grandes oportunidades:

En junio de 1995 y dentro de una de las Asambleas Parroquiales, se nos ofreció el proyecto de “*La comunitat, entesa i viscuda com escola de misericòrdia*”. Consistía en todo un programa. La Escuela de Misericordia nos motivaba a ir aprendiendo como comunidad a mirar, escuchar y vivir con misericordia. Ir creciendo en sensibilidad, en actitudes de misericordia..

De su programa recojo: “Ser miembro de la comunidad, ser ‘alumno de la Escuela’, pide una opción personal: sentirse miembro activo de una Escuela en la que, a pesar de ser muchos, cada uno aporta su vivencia, su compromiso y su deseo honesto de querer ser más y más misericordioso. Es una escuela que pide una actitud personal y activa.”

Descripción de los rasgos fundamentales de esa Escuela: “Queremos profundizar nuestro ser en el seguimiento de Jesús,

viviendo el gozo de que hay un Dios que nos ama y nos hace ser en un mundo, en un aquí y ahora, al cual nos debemos, para el cual se nos ha dado el don de la vida y de la fe.”

El programa constaba de cuatro partes:

A) Profundización en el SER.

B) Nuestra fuerza: SOMOS porque nos hacen ser.

C) Nuestra acogida: SOMOS EN EL MUNDO,

D) Nuestra oferta: Estamos en el mundo.

También durante el tiempo que fue rector Francec Riera, José M^a trabajó con un grupo que formamos varias personas interesadas en el tema, en el libro que aun estaba por editarse “Jesús de Natzaret. Una Història de Déu subversiva i subjugant”.

¿Cómo no destacar que durante la década de los 80 fue el promotor y el alma motivadora del grupo de personas que inició el Centro de Arrels?

Le gustaba explicar cómo surgió la idea de crear un centro para las personas “Sense Llar”. Durante el tiempo que estuvo en la parroquia de St. Pere Claver, se decidió dar bocadillos a las personas que se acercaban a pedir, el los repartía, (conociéndole seguro que intentaba al darlos no herir la dignidad de las personas). Un día, al darse la vuelta después de repartir, uno de aquellos hombres le tiró el bocadillo a la cabeza... Después, nos decía, comprendí que aquel hombre me estaba dando una gran lección: ¿“Te has creído que soy sólo un estomago que llenar? Fue entonces cuando decidió crear un recurso, donde las personas, se sintieran personas, donde lo importante fuera la relación de ser humano a ser humano y así nació ARRELS. Al buscar un nombre apropiado recordó que de pequeño jugando con sus hermanos en el jardín de su abuela, a veces rompían los geranios y que su abuela, con mucha paciencia, cogía aquellas raíces rotas, las rodeaba de buena tierra en una nueva maceta y el geranio hundía sus raíces y volvía a crecer. José María nos transmitió el convencimiento de que, por muy rota que esté la persona, si la rodeamos de la suficiente dignidad, amor, amistad..., puede volver

a descubrir su dignidad.

En el Ideario de Arrels creo que se han escrito algunas de las más bellas palabras sobre la acción de las personas voluntarias: .
“...*És per això que no volem ser redemptors de ningú, sinó acompanyants de camí, fins on ho permeti la vida, en diàleg creixent i permanent amb cada transeünt.*”

José María tenía un gran don que sin duda le llegaba de su alma buena: todos, todos, los que le conocimos nos sentíamos queridos de “forma especial” por él. Nuestro único mérito era “ser persona”, igual daba el nivel cultural, económico... ser niño, ser anciano, todos nos sentíamos queridos.

Era capaz de reírse como el primero, de hacernos bromas y también de llevarnos a profundizar en el Evangelio, de hacernos enamorar de la figura de Jesús y del compromiso social que eso representaba.

Algunas anécdotas que no olvido:

Uno de los miembros de la comunidad, vecino de la escalera donde tienen su piso los jesuitas en Pueblo Seco, en el lecho de muerte le tomó de la mano y le dijo a José María: Júrame que todo lo que me has explicado de la “otra vida” es verdad. José M^a explicaba emocionado que le dijo. “Te juro que yo lo creo así. Después nos añadió: “Y si no es así, me tendrán que oír.”

***

Un día que hablábamos del mal y del sufrimiento del mundo, yo manifestaba mi incompreensión de cómo un Dios bueno lo podía permitir. Él nos hizo sonreír a todo el grupo explicando cómo se imaginaba el último día del mundo: “No tengo nada que añadir a

Mateo 25; bueno, sí: al final, los de la derecha y los de la izquierda estaremos igualmente invitados al banquete del Reino y, a la hora del café, el Dios eterno, feliz de tenernos a todos reunidos a su alrededor, nos dirá: “A ver ¿quién quiere preguntar algo? Y entonces yo levantaré la mano el primero y empezaré con mis porqués...”.

***

Una Semana Santa, un grupo de la Parroquia la pasamos en Planolas. Podían ir las familias completas; de modo que en el grupo había niños, personas mayores, jóvenes. El sábado Santo por la noche después de cenar nos propuso celebrar la Pascua en un lugar un tanto alejado. La noche era oscura, el camino no era muy fácil y creo recordar que teníamos que pasar por unos pequeños riachuelos. A todos nos sorprendió la propuesta y decidimos que lo mejor sería que los niños y las personas mayores se quedaran en la casa. El no lo permitió, simplemente nos dijo: “organizaos como queráis, pero vamos todos.”

No sé cómo ni de dónde, pero empezaron a aparecer linternas que algunos llevaban. Nos pusimos en camino. Teníamos que andar en fila india, unos detrás de otros, cada joven llevaba de su mano un niño, las personas mayores iban en el centro de la fila. Por cada X número de personas había alguien con una linterna que señalaba el camino a los que iban detrás de él. Cuando llegamos arriba, nos preguntó: “¿Alguno de vosotros se ha hecho daño? ¿Alguien ha caído? ¿Cuántos se han perdido?”. Nadie, dijimos, intuyendo el mensaje evangélico. “Bien, nos dijo, ahora ya sabemos lo que es una comunidad. Hemos amoldado nuestro paso a los más frágiles, hemos cuidado unos de otros; si alguien tropezaba, alguna mano le sostenía, y los que llevaban la luz tenían claro que no era para que ellos vieran mejor sino que era un servicio para iluminar a otros. Ahora ya podemos celebrar la Pascua.”

Nunca, nunca, olvidaré esa lección, aquella Pascua fue diferente para todos nosotros.

***

En ese compromiso jesuítico de la formación de los laicos, se organizó en la Parroquia una semana de formación en La Selva del Camp. Los asistentes fuimos escogidos a dedo y no precisamente por ser más listos. Se trataba de crear grupos de laicos formados para ir asumiendo responsabilidades dentro de las comunidades y no ser meros sujetos pasivos. Si queríamos de verdad actuar como dinamizadores, debíamos reflexionar individual y grupalmente. Durante esa semana se nos dieron charlas sobre el Antiguo y el Nuevo Testamento, así como de los Padres de la Iglesia, los diferentes Concilios, etc. Después de cada charla había un trabajo de reflexión personal que después debíamos aportar al grupo. Toda la metodología con la que se trabajó esa semana estaba muy, muy cuidada, tiempo para la oración, tiempo para la formación, para el descanso pero también para reír, para conocernos entre nosotros...

Esa misma semana se ha ido repitiendo cada año en la Parroquia. Creo que dejó de hacerse el año pasado o el anterior porque entraron en un tiempo de reflexión conjunta las tres parroquias de Bellvitge-Gornal. Aquel primer grupo decidió reunirse mensualmente para ir creciendo juntos en la fe. Cada año se iban agregando las personas que lo deseaban.

Personalmente creo que los jesuitas tienen muy clara una visión de futuro y se sienten en la obligación de aportar a los laicos el máximo posible de todo aquello que ellos han recibido. Cristianos-adultos. Que se preguntan. Que buscan juntos y juntos se comprometen.

***

En un momento de mi vida muy especial, muy delicado, me confíe a él. Le manifesté mis sentimientos y mis temores.

Su forma de acogerme y de aconsejarme fue un bálsamo para

mí: "Los sentimientos no se escogen". "Nunca es malo el amor". "Si amas de verdad, encontrarás el camino". "Dios no te dejará sola en esto", "Recobra la paz y actúa en libertad".

Y además creo que, sin proponérselo, me dio un tratado de afectividad que me ha servido para toda la vida.

Sin juzgar, cercano, accesible... no pudo evitarme el sufrimiento pero él estaba ahí para cuando lo necesitara. Siguiéron otras conversaciones y la paz volvió.

***

Una sola vez le he visto perder los "papeles". Le había pedido que diera una charla en una parroquia de Sarrià para posibles voluntarios del Centro de Acogida Assis.

Uno de los asistentes comentó que si estaban en la calle esas personas era su elección, que quizás lo único que les ocurría era que tenían miedo al trabajo. Nos hizo saltar de la silla del puñetazo que dio sobre la mesa, y encarándose con aquel hombre, le dijo: "El día que Vd. quiera, pase la noche en un banco de la calle y después hablemos si eso se puede elegir desde la libertad, si no es que antes se han roto muchos hilos que nos hacen sentir vivos." Sé que le dolió haber reaccionado así, pero a mí me hizo recordar el Jesús que echa del templo a los mercaderes.

***

Quiero acabar con algo que para mí resulta muy significativo en estos momentos.

Un día que estábamos de excursión y habíamos estado hablando sobre el Evangelio, me preguntó: "¿Por qué escribes cuando yo hablo?" Y yo le respondí: Porque cuando te hagan santo, tendrán necesidad de notas que recojan lo que tú hablaste. Él se puso a reír y me ofreció cenizas de su cigarrillo por si me hacían falta cuando llegara el momento; podían servirme, según él, de reliquia. Creo

que fue entonces cuando me escribió en un papel (que sí guardo como una reliquia) la frase que había puesto en la estampa el día de sus votos: "*Que mai mori en mi l'intent de realitats que no es poden donar del tot aquí*".

Josep M^a, creo que tu deseo se cumplió.

Y, ya ves, yo también he cumplido mi palabra; no escribiré tu historia, pero a lo mejor aportaré alguna cosa a ella . No importa que no te declaren santo, quedas en el recuerdo de los que te conocimos como recordaban a nuestro Maestro: pasó haciendo el bien.

Carmen Villalba, Enero 2010

Index

Introducció	6
Joan Lluís Casanovas	8
La notícia que ens va transbalsar	9
Breu biografia	11
Somiant junts	19
Alguns escrits de Joan Lluís	21
Testimonis	23
Josep M. Pañella	34
Breu biografia	35
Alguns escrits de Josep M.	36
Testimonis	40
Calidoscopio de un hombre bueno	45